

המחנה

עתו שבועי

כבר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על "המצפה" עם ההוספה הספרותית החדשית רמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3 50
רבע 1 75

באשכנז:
לשנה 8. — כתרין

ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על "המצפה" בלי ההוספה הספרותית אין להתוב.
אין הנהגה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי נדל השטח

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש גליון שג כתרין.

גליון בודד 12 הלר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיר לא רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם מקומו הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטריה "HAMICPE"

ul. Sw. Sebastjana 32. Kraków. (בחיץ לארץ להיסוף: Oesterreich)

Kraków, 29 Maja 1908.

גליון כ"ב

קראקא, כ"ח אייר פ' במדבר הרס"ח.

לגליציא — ובה נולדו חכמי רוסיא רבים וגם הסופר ר"ל פריץ בתוכם...

מספר היהודים הרוסים יעלה עתה פי שש על מספר היהודים הגליציאים.

צריך שיעלה מספר נאוני-הרות ברוסיא על נאוני-הרות בגליציא.

אפשר אמנם כי ימעט מספר הסופרים העברים בגליציא לעמת מספר הסופרים אשר ברוסיא; אבל יש לדעת, כי היהודים הגליציאים מעורבים יותר עם הסביבה, מתעסקים בעניני המדינה ומזניחים את הענינים המיוחדים לעמם.

רבים מן העיתונאים החשובים באוסטריא הגם יהודים גליציאים, ויש גם שרים ופקידים רמים בממשלה, ודוקא מן המעולים ובעלי הכשרון שבם, שמוצא נועם מרחוב-היהודים בגליציא.

רבים מן הפרופיסורים באוניברסיטאות אשר בלבוב, בקראקא, בוויין ובטשערנביץ הגם יהודים גליציאים.

גומפלו-ביטש, מסציא תורת הסוציולוגיא, הוא יהודי גליציאי.

אלכסנדר מרמורק, מסציא הנסיובא לתרופת השחפת, יהודי גליציאי גם הוא.

שעפס, מיסר העתונות הווינית ומנהיגה במשך המשים שנה, היה יהודי גליציאי.

והסופר קארל עמיל פראנצוזה גם הוא יהודי גליציאי.

היהודים הגליציאים השפיעו גם על אחיהם בארצות אחרות.

הלוצי ההשכלה הראשונים ברוסיא היו: יעקב אייכנבוים מקריסטיאנאפאל, שמחה פינסקר מטיסמיניץ, אליהו מרדכי ווערבעל מבראדי.

והעתון הראשון לישראל בשפת רוסיא נוסד ע"י יעקב רוזנפלד, שגם הוא היה יהודי גליציאי.

ומפיצי ההשכלה ברוסיא היו בלם גליציאים: יהודה באראש,

על השפעת הרוח, שהם מקבלים מסביבתם בארץ היהודים והחולינינים, סביבה שאינה מזככת ואינה מרוסמת כלל את רוח העומדים תחת השפעתה? ואם נעולים לפנינו שיערי ההשכלה הכללית, וראי שאינם עומדים בהשכלתם על מדרגה גבוהה ממדרגת הגליציאים, ובמה אפוא יתנאו?...

אמנם לא הראשונים המה היהודים הרוסים בנאות-שוא שלהם, כי כן יתנאו גם היהודים הספרדים על אחיהם האשכנזים, עד כי התנערו היהודים הספרדים בצרפת להשוואת הזכויות של היהודים האשכנזים באלזס, באמרם עליהם, כי בני גזע גרוע הם ואינם ראויים לשוויון-זכויות. — אבל היהם שבין הספרדים להאשכנזים הוא ענין אחר לגמרי ואולי הוא צודק גם במשהו, לכן נניחהו ונפנה ליהם הרוסים והגליציאים.

היהודים הרוסים יתנאו על היהודים הגליציאים בסופריהם העברים: ל. פריץ, מנדלי מו"ס זאחד-העם, אבל משלשה אלה, שנולדו ע"פ מקרה תחת ממשלת מלכי רוסיא, אין עוד ראיה, כי כל הסופרים העברים שנולדו ברוסיא גדולים הם, כי רק בזכותם של השלשה הנזכרים יגדילו את כל הפעוטים המושכים כשבט סופר ומעלים גם את הקופים למדרגת פילים, אם רק ילידי רוסיא הם, עד כי כל אפרוח ספרותי, שתרגם או חקק שנים-שלשה ציורים מציורי גורקי ומשכוב, ימצא לו מיד את מבקרו, המתעמק בנפשיותו ומנבב עליה מבטאים מצלצלים — ועד כמה מנוחך הדבר לחשוב, כי רק רוסיא היא הארץ המגדלת חכמים, אפשר לראות מהעיר זאמושטש, שהיתה שייכת במשך איזה זמן

לעאנמינא ווילנער יוסף קלוגמאנן מאורשים כחדש סיון תרס"ח סאנאק וושא ריינהערין מאורשים כחדש אייר תרס"ח פּרעמיסלא גליציאני

הרוסים והגליציאים.

על שמה מדינה אחת נעשה פתאם הבדל מלאכותי בין יושביה היהודים, הבדל שאינו מיוסד על ההיסטוריא או על התבולות קולטוריות. עד שנת תקל"ב ישבו זה בצדו של זה ולא ידעו להתנאות זה על זה. שם אחד משותף היה להם, כי בשם "יהודים פולנים" נקראו כלם. ככה נקראו בחקי הארץ וכן גם קראו להם אחיהם בשאר הארצות. ומאות בשנים עברו עליהם בגורלם המשותף, עד שנתחלקה ממלכת פולין ומושלי אוסטריא ורוסיא גבלו גבול בין חלקי הממלכה, כי כל אחד מהם בנם חלק אחר לתוך ממלכתו, ויהיו יושבי החלק הנספח לרוסיא יהודים רוסים ויושבי החלק הנספח לאוסטריא היו יהודים גליציאים.

ופתאם החלו היהודים הפולנים, שמקומות מושבותיהם נספחו לרוסיא, להתנאות על הגליציאים, כאלו היו מצאצאי גזע אחר וכאלו זכו להשיג מדרגה חברתית גבוהה ממדרגת הגליציאים. והמכבינים אשר בעם משתוממים על היהירות הזאת ושואלים: במה יתנאו היהודים הרוסים? כלום הם מתנאים

שבכר יש לה לעצמה ריסטורציה בלבוב ועסקיה הולכים וטובים.

בתו זו נעשתה אצלו כמשך זמן לא ארוך למין אליל. בתו זו, שמצבו לא הרשה לו לבונן לה איזה מצב בחיים ושהיתה משרתת בבתים שונים — נעשתה היום לבעלת בית בעצמה ויש לה ריסטורציה שם בלבוב ועסקיה הולכים וטובים — האפשר להיות אשר גדול מזה?

אשר זה ממלא המיד את לבו הנענה והוא עוד נכפל הרבה פעמים בו ביום, שהוא מקבל ממנה מכתב. אמנות הקריאה והכתיבה אינו יודע ועליו המיד לבקש מאחד מסכריו, שיקרא לפניו את המכתב המקובל. אפס עבודה נעימה זו הוא ממלא בענג גדול. באותו היום אינו הולך עוד בתלוכו הרגיל. באלו כחות חדשים נוספים אז באבריו הנלאים והוא מהאמץ לזקוף את קומתו הכפופה, עד כמה שמרשה לו החבילה שעל שכמו, מרים קצת למעלה את ראשו המורד תמיד ובאנרגיה יתר מן הרגיל הוא ממחר לצעד ברחובות העיר — לפגש את מי שהוא, שיקרא לפניו את מכתבו.

ואינו מסתפק בפעם אחת. דבר ידוע הוא: האשר אינו יודע כל שבע... כאשר קראה לפניו, הוא מקבלו בחזרה, משימו בזהירות יתירה שנית

— מה נשמע, ר' ליור?
— אס, לא בלום.
— בכל זאת?
ור' ליור מהתעסק קצת במחשבותיו, ענינו נעשות קצת תיות ביותר והוא עונה בקצרה:
— בתי הבכירה נסעה כבר ללבוב.
— הרי זה ידוע לנו מכבר — משתחק קצת הלז.
— ויש לה שם ריסטורציה שלה — מוסיף ר' ליור, כאלו אינו שומע לדברי הלז.
— גם זה הרי כבר ידוע לנו... נו, ועסקיה כיצד?
— טוב מאד, היא כותבת.
— ואפשר, שמצאה לה כבר התן עשיר? — משתחק הלז שנית.
ר' ליור שותק רגע ועונה אחרי כן באנחה רפויה:
— לא — ומוסיף אחרי דומיה קצרה: אולי יש אצלך איזה "דבר טובשר" מן המובן?
— נראה, אפשר שימצא.
שיחה זו כל כך שגורה בפיו של ר' ליור, עד שנעשתה אצלו כבר כתפלה רגילה, שהוא מתפלל פעמים אחרות ביום. המיד, כשמאן שהוא בא אתו בשיחה, הרי הוא מספר רק על דבר בתו הבכירה,

פיליטון.

היא, מתה".

(פקיצה)

חבילה של סחורות מנופקטור שונות מופשלה תמיד על שכמו, וכך פוגשים אותו המיד בחוצות העיר. מתחת הלוי לו מרבד-טורקי מגוון לא-גדול ועליו מונחות זו על גב זו חתיכות מטוה שונות. אבל המיד — המיד רואים על גביו אותו המרבד ואתן הסחורות הידועים. דומה, שמעולם עוד לא מכר אף חתיכה אחת מסחורותיו והן באלו נעשו חלק אחד מנופו.

הוא כבר בא כשנים. נבו כבר נכפף, שערות ראשו הקלושה וזקנו הפרוע כבר שבו. כבר אבד עינם הטבעי של פניו הכמושים ועיניו כבר קסו וכאלו נקפאו בנקודה אחת.

הוא הולך לו במתינות רבה בצדי הרחובות, כשעיניו נמויות לפניו הוא שואף לאיוו נקודה רחוקה מאד והוא חושך את כחותיו, שלא ירפו באמצע הדרך... לפעמים דוא פוגש בדרכו אחד ממכריו ושיחה מקוטעת מתקשרת ביניהם.

הלל בהנא, קרפל ליפא, צבי מנחם פינילים ומתתהו שמה רבנו — גם היום ישפיעו רבים מהיהודים הנליציאים על רוח ישראל בארצות אחרות. ודי להזכיר בזה את הר"ר דינר באמשרטרם, ברעטהאלץ בטריאסטי ור"ר מרגליות בפירינצי.

את יתרון פעלתם של המשכילים הראשונים בגליציא על המשכילים הרוסים כבר הכיר מר משה ליב ליליענבלום במאמרו על "אבות ההשכלה בליטא וגליציא" (לוח אחיאסף לשנת תרס"ג) וראוים הם דבריו להיות הקקים פה שנית, כי יש כם הסכמה לדעתנו. הלא כה דבריו: "יוצרי ההשכלה בוויילנא יצרו השכלה מליצית, שמתחת ועומדת למטה מן החיים ועם זה גם למטה מן הדעת... כי מבטם של אבות ההשכלה בליטא היה קצר הרבה ממבטם של אבות ההשכלה בגליציא..."

יכולים אמנם לכא עלינו כמענה, כי יש בקרבנו הרבה טירונים המשתוקקים להיות סופרים בישראל. אבל אלה לא יזקו מאומה, כי יסתפקו במקומם כסתרי סלי הרידקציות העבריות... והראיה, כי בשפרם הג"ץ מוארשא את "נצינו" הידועים, לא מצא לו אף עוזר אחד מגליציא.

נרשם באדר.

ענינים מדינים

משובה נצחת. הפרלמנט האוסטרי אינו יוצא לעולם מריבי הלאומים. כאשר ישקט מעט הריב בין האשכנזים והמשכים יתחיל הריב בין הרוהנים והפולנים להתחולל. ארבע הצעות נחוצות הכניסו הרוהנים בדבר גזל משפטם בגליציא וכלן נדחו מאין להן רוב של שתי שלישיות בבית. האשכנזים וכיחוד הנוצרים סוציאליים, שלקחו את תורת הנצרות במונפול, תומכים בדי המציקים הפולנים והמניסטר לעניני הפנים עוזר על ידיהם וכל מה שנעשה בגליציא שריר וקים. לימין הרוהנים אין עומדים רק הסוציאליים והציונים. וגורל הרוהנים ראוי לחמלה ביהור מפני שיש בהם אחים נפשעים, "הרוהנים הישנים", הנתנים יד ללוחצי עמם, הרוסים והפולנים ומה יוכיחו הפולנים, כי אין צירי הרוהנים צירי כל עמם. מרניז מאד הרבה, שהממשלה והמפלגות השולטות מסכימות בגלוי לכל התועבות הנעשות בשעת הבחירות בגליציא ע"י התקיפים, שכל חוק וטדה הישר משחק להם. היש תקנה למדינה כזאת, שכל נבלה נעשה בה כהיתה, אם רק מי שהבח בידו מוצא חפץ בה, ועושי אלה הם עמודי החוק של כל הממלכה... וכן הגענו לידי

כך שעתה באמצע השנה עדיין לא הוצע תקציב השנה של הממשלה ובתור הצעה נחוצה תובא. גרוע מזה הוא היחס שבין שני חצאי הממלכה. הדלגציא האוסטרית החליטה להוסיף על שכר פקידי הצבא ולהטיב פתגם החיל. ומפני שהדבר יצא מאת האוסטריום ממאנה אינגרן להסכים, אע"פ שגם פקידיהם וחיל צבאם צריכים להוספה הזאת. סוף סוף התפשרו המניסטרים המשותפים עם ממשלת אונגרן להתחיל בהוספה הזאת מחדש אקטובר והנה קצפו אנשי הדלגציא האוסטרית וגערו במניסטרים המשותפים בארון אהרנאל ופירצייגמיסטר שאניך ער שהתפטרו מכנס. הקיסר לא קבל את כתב התפטרותם וקים את הפשר, שיוצע לפני הדלגציא כסוף הקיץ לאשרו. בה יבלו צירי העם את העת היקרה בסכסוכים לאומיים וכל חוק או תקנה לטובת המדינה אינם נעשים, הכל כמו בפרלמנט הקודם של הקוריעות, הבחירות הכלליות והשויות לא הועילו בזה מאומה. גם החוק האחד, שהחליט בית הנאמנים לטובת העם, להוריד את מס הצוקר בשמונה כתרנים ממאה קילוגרם, דחה ועד בית האדונים ומס הצוקר ישר בבראשונה ל"ח הלט מכל קילוגרם. ונוסף לזה יכפל בשנה הזאת מס ה"י"ש.

מסע נשיא צרפת. פאליער, נשיא הרפובליקה הצרפתית, הלך למסעיו לבקר את כל מלכי הצפון. בתחלה בקר בשכונע הזה את עדוארר מלך אנגליא ובכוד גדול נעשה לו שם. ערך פוליטי גדול מיחסים לבקור הזה. מושלי שתי הארצות הגדולות האלה רוצים לחזק את הברית שביניהם עד למדרגה אליאנץ. גם צופה ממשלה צרפת למרחוק. המסחר החפשי באנגליא לא יארוך ימים. סחורות חוץ לארץ פטורות באנגליא ממכס, כי ער כה לא יראה אנגליא מפני שום התחרות. ועתה ניטה העם להטיל מכס על סחורות חוץ, למען חזק בזה את הקשר בין כל הארצות אשר לאנגליא בחמשת חלקי התבל עם אנגליא עצמה. וצרפת משתדלת להוציא עצמה מן הכלל, לפטור גם סחורותיה ממכס הגבול באנגליא בתור בעלת בריתה. גם צריכה צרפת לשנות את הפוליטיקה שלה במרוקא. ער כה תמכה ביד השולטן הקודם עבראל עיני, אבל אחיו כבר נצה והפש את המלוכה ועוד מעט יכבוש את פו עיר הממלכה. על צרפת יהיה להכיר את השולטן החדש ודבר בזה עליה להועץ עם אנגליא בעלת בריתה. — נשיא צרפת יבקר גם את מלכי דניא, נורווגים ושבדים ובסוף את קיסר רוסיא.

אשכנז באשור ובבל. ממשלת אשכנז קבלה את הרשיון לבנות את מסלת הברזל מאזיא הקטנה דרך ארם נהרים לאשור ולבבל עד לשון ים פרס. בזה התחברנה ארצות הקדם האלה עם אירפה בדרך

ישרה של מסה"ב המזרחית. ארצות נמרוד ונבוכדנצר השוממות השוכנה בימי קדם ולא תהיינה עור משכן לנסיכי שורדים ולסובלי כפן. הארצות האלה פרנסו לפנים את חצי העולם ביבולן הברוך ולאור תרבותן התחממו כל הגוים וזה אלף ות"ק שנה שכנה בבל צבי ממלכות בסתר המדרגה, גרועה מאיוז ארץ חשכה באפריקה. אשכנז הגאל עתה את הארץ היא מחברנה ומדבר שממה ישוב לפרוח בימי קדם ויושביה ירכו ויתכרכו בארצם הפוריה, שאין דומה לה. גם ארצנו התכרך בגללה וכל ארצות הקדם השוכנה לקדמותן.

על המצפה

פרי הארץ.

ב"המצפה" גליון 20 כהב מר נרשם באדער על דבר רב התועלת של יינות ה"כרמל" להתפתחות הישוב בא"י וגמר את ההלל רק בשבח ה"כרמל" ולעמדת זה הפליג בקבלנא על הסוחרים, אשר יקנו יינות הערביים ומכרום בשם יינות פלשתינה, וכל הקונים מסוחרים כאלה יהנו ידם למפריעי הישוב בא"י. מר ג"ב גלה מפה וכסה מפחיים על שמם של סוחרים רמאים כאלה. הלא הוא ידע לספר בדיוק כל עניני מסחי היינות בא"י, ומשהוממים אנחנו, מדוע לא יפרסם מר ג"ב את שמם ברבים, למען ידעו חיובי ציון להזהר, שלא להתגאל כאלה? כמדומה לי, כי גם מר ג"ב בעצמו איננו מכיר בגליציא סוחר ביינות הערבים ובי רק מפי השמועה, לא ידע להזהר מנשיבת איזה נחש, אשר השיאהו לנוזר על ימין ועל שמאל. רחוק אני מלחשוד במר ג"ב באיוז פניה צדדית רק ע"י דבות שוא בא לכלל כעס ולידי מעות. אבל עובדא הוא, כי ישנם בגליציא עוד סוחרים אחרים, חוץ ממר שלום מלצר, אשר יסחרו ביינות א"י, אשר יכתתו רגליהם מדי שנה בשנה לארץ הקדש, לקנות יינות דוקא רק מאחינו הקולונסמים, דוקא רק מכרמי אחינו החלוצים, אשר עברו לפנינו לעבוד בהרי ישראל. ישנן אגודות כורמים גדולים וקטנים בא"י, העומדים ברשות עצמם, חוץ מאגודת הכורמים המשותפים בר"ל ובז"ל. וגם כורמים פרטים ישנם, אשר יעמדו מנגד וברשות עצמם, מכלי אשר יספחו להמשתתפים. וגם אלה שבלים כודרות והאגודות ברחיבות ובנחלת צבי ועוד... לא ישפכו את יינותיהם ודמם אל הירדן. הכורמים האלה לא ימכרו את יינותיהם לבעלי המונפול כמו שיעשו המשותפים, אלא לסוחרים המתחרים, לבל מי שירכה במחרס, והסוחרים עומדים זה נגד זה, ומתחרים, להרביח במחיר היינות.

מעט פתו השמורה בידו ומסתירו בצלחתו וממהר לרוץ את דרכו — לבקש עוד איש אחר. שיקרא לפניו שנית אותו המכתב עצמו.

וגם בפעם שנית עוד אינו שבע כל צרכו. הוא ממהר לבקש שלישי, וכאשר הלז מתחיל קורא, הרי הוא יודע כבר הרבה מאמרים ממנו על פה, והוא מסייע לו "במקומות", שהלז מתקשה בקריאתם. וכך הולך הדבר ונשנת, עד שהמכתב נעשה לכסוף שגור אצלו על פה, ואז מהחלה בשבילו עבודה נעימה אחרת. הוא הולך או ומבקש לו אנשים, כדי לספר לפניהם, מה שבתו שבלבוב נותבת. והוא הולך ושונה מלה במלה אותו המכתב מראשו ועד סופו. ונמשכים כך ימיו של ר' לויז, המאשר לעת זקנתו בבתו שבלבוב, שיש לה ריסטורציה שלה ועסקיה הולכים יטובים... יש לר' לויז עוד בניס ובנות זולתה; אבל על-אדותם אין מה להאריך, אין במה להתפאר — אינם נותנים כל תקוה... וכלום חסר הוא עניות? והם באילו נמחקה כבר היותם מעל פני העולם, משעה זו שכוכבה של אותה הככירה התחיל לזרוח בלבוב. וכוכב מזהיר זה היה תמיד לנגד עינינו, בו נצטמצמו כל מחשבותיו הכי מאירות, כל תקוותיו הכי יפות לימי זקנתו האחרונים.

אולם גם כוכבים מזהירים מתכסים לפעמים

בענינים. יש אשר אחד מהם יזהיר מעל ראשנו עת רבה ופתאם יעלם מעינינו כמעגל חייו הארוך לאין קץ ורק אחרי ימים רבים יופיע שוב לפנינו. ויש אשר יעלם פעם אחת ויאבד לנו לנצח ולא נזכה עוד לראותו לעולם.

גם כוכבו של ר' לויז, שורח לו בלבוב, התחיל בעת האחרונה להתעמם... הוא באילו נתכסה בעב ככרה שחורה...

מה זאת? זה משך שבועות שלא נתקבל מן הכת שבלבוב כל מכתב, ור' לויז התחיל פוחד, ר' לויז התחיל חרד...

היה רגיל לקבל מכתב כל שבועים ופתאם — דממה. הרי לא לחנם הדבר. מה קרה? מי יגלה לו את התעלומה?

— מה נשמע, ר' לויז? — פוגש בו אחד ממכריו.

— לא כלום — באה תשובתו הרגילה.

— ככל זאת?

— לא כלום — שונה הפעם ר' לויז לא בהרגלו.

— ובתך? — מזדרזו הלז לשאל.

— זה כעשרה שבועות שלא כתבה — הוא מתאנה.

— לא כתבה? — לא כלום... — אמ, לא כלום — עונה גם הלז בלשון זו עצמה בקול מרגיע.

אבל ר' לויז אינו יכול להרגע. לבו חוזה לו אסון הולך ומתקרב והוא מתקשה למצא מה טיבו של אסון זה, אבל עמלו לשוא. ולפעמים, בשעה שהוא פוגש אחד ממכריו, הוא ממהר אליו ואינו מחכה עוד עד אשר הלז ישאלהו דבר-מה, אלא הוא בעצמו הולך מתקדם ושואל — מה נשמע? ומעמיד את עיניו הנסערות כדובר בו, ברצונו לרדת ללבו של זה ולהכיר לדעה, אם לא נודע לו כבר דבר האסון, ולא פעם אחת הוא מטיל חשד בכל אחד, שהם יודעים את הכל ואינם רוצים לגלות לו כלום.

ופתאם — רחמים מן השמים — נתקבל מכתב. והוא רץ רועד ונבהל למצא מי-שהוא, שיקרא אוהו, בשבל מחשבותיו המורדות מצומצמות במכתב שבידו, באלו הוא אוחו בנחלת בוערת והוא נוהר בה, שמא חבוה...

וקרא לפניו, שבתו חלתה, אבל מחלתה אינה אנושה, אין כל סכנה; כעבור שבועות מספר ותשוב ברוצן ר' לאיתנה... מבטיחה אוהו הבת.

והבת שותקה על דבר מהות המחלה.

אנכי בעצמי ובני משפחתי יסדנו ביחד חברת מסחר, פירמא רשומה כרת ודין.

»Palestina« Tow. Handlowe Tieger i sp. we Lwowie.

הפירמא שמה לה למטרה להוביל פרקטיאית מא"י, יינות ופירות וכל מיני סחורות הנולדות בירי אחינו בארץ הקדושה, למכרם בארצות גלותנו. בדרך הזה נרים את המסחר, המלאכה, את האומנות ומלאכה מחשבת בארץ קדשנו. אנחנו עומדים בכרית מסחר את אגידת הכורמים ברחובות, את אגידת בני יהודא בירושלים, את בית הרשת "העתידי" בחיפה, את בית הרשת עצי זית J. Ber Jakob. בירושלים וגם בחליפת מכתבים את ה"בצלאל" ו"נחלת צבי" ועוד רבים. וכל אשר יערוב לבו להוציא דבת שוא ולחשוד בכשרים ילקח בגופו ויבא בפלילים ואסחבר להסתדרות הציונית הנה, אז נבא עליו בקיבלנא לפני ועד מרכז הסתדרותנו, כי אז ינהם באחרותו.

בשם חברת מסחר פלשתינה בלבוב. דוד צבי נמר.

עורך נכבד! בגליון כ' של "דמציפה" נדפסה רשימה בשם "פרי הארץ" ממר גרשום באדר, אשר בה באו דברים הנוגעים אלי ואשר המה למורת רוחי, כי הפריז הסופר הנכבד על המדה כמה שניגע אלי ואל סבת ואופן עבודתי ב"הכרמל", ולכן אבקש לתת מקום לדברי אלה. מר באדר מזכיר את דבר יסוד "הכרמל" בוויין לגנאי, באשר מיסריו היו מתבוללים, שלא התכונו לשם חבת-ציון, כי אם למסחר היו עיניהם נשואות. כונתו בודאי על האדונים לאקענבאכער ולעדערער, אשר ע"פ השפעה המנוח דר. קאקעש יסדו את "הכרמל" בוויין, ואם כי אמת היא, שהאדונים האלה אינם ציונים, אך בזה שיסדו את הכרמל על בסיס מסחרי לא הזיקו במאומה ל"הכרמל", כי גם ברוסיא ויתר הארצות, יסוד החברות "כרמל" היה רק על בסיס מסחרי, אחת היא, אם מיסריהם היו ציונים או לא, ורק ההתייחסות המזודה של יהודי אוסטריא אונגרו כבלל והציונים בפרט להמיסד החשוב הזה מיום הוסדו, גרמה להתכסלותו. מר באדר מתאונן על המתחרים ב"הכרמל" החדש, שנוסד עתה על ידי, כי מתאמצים המה להפיק סחורותיהם החת מסוה הציוניות, כאלו היתה מנמתם גם הם רק לשם חבת ציון. משמעות המלים "גם הם" עלולים להטות את הקוראים להאסין, כי אנכי רק חבת-ציון היתה לנגד עיני ביסוד "הכרמל" ולא לשם מסחר היתה כונתי, ורק האחרים עינם לבצעם. נגר הדברים האלה עלי למחות בכל עוז, כי אל יחשדני או יזכני שום איש במה שאין בי, כי באמת אנכי רק על בסיס מסחרי יסדתי את

"הכרמל", והציוניות שלי יכולה היתה רק להיות אחד מהגורמים, שהביאו לידי כך, שיסדתי כבר בשנת הרנ"ח את "הכרמל" והפסדתי ממון רב, ואשר חדשתיו עתה, אחרי הפצרות ובקשות רבות מצד מר גלוסקין ראש ומנהל אגודת הכורמים העברים בא"י, בתקוה לימים יותר טובים, אבל כשום אופן לא היתה הציונות הסבה העקרית, כי אם הצד המסחרי והממוני היה המכריע. ב"הכרמל" השקעתי סכומים הגונים ואעבוד בו עבודה הכוזה וקשה, ויש בו גם משום סכנת הפסד. ולעשות כל אלה רק לשם חבת-ציון, לידי מדרגה גבוהה כזאת לא הגעתי עוד לדאבוני.

לעומת זה נכונים המה דברי מר באדר, כי אלה הקונים יינות אה"ק הבאים מכרמי הערניים, את הקות עמם הם עוברים, כי בזה יתנו יד לבל יוכלו אחינו לרכוש את אדמת אבותינו, כי הרי אם פרי אדמתם יביאו להעריבים ברכת, לא יחפצו למכור עוד אדמתם, ול"הכרמל" יש הממכר היחיד של אגודת הכורמים העברים בא"י, אשר בהאגודה הזאת מאוחדים השעים וחמשה אחוזים למאה מכל הכורמים העריבים בא"י, ורק כעשרה או חמשה עשר בורמים מרחובות עומדים מחוץ להאגודה הזאת. (אלה הם דברי מר גלוסקין) "הכרמל" הוא המוסד הראשון והמיחד, שאחרי עשר שנות עמל, עבודה והפסד ממון, סלל ליינות אה"ק מכרמי העברים דרך בארצות אוסטריא-אונגרו, ואם יבואו עתה אחרים להתחרות ולהתגרות בו ולקצור את אשר זרע הוא בדמעת, על כגון דא בודאי יש להצטער, ועל טובי העם, אשר רק טובת התפתחות הישוב ולא טובת אנשים פרטים, לנגד עיניהם, לשית לב לזה. שלום כהן המלצר.

ראש ומנהל החברה הקומוניסטית "כרמל" ברוהטין. הערת המערכת. למנוע להבא השוכות וסתירות מצד שתי הפירמות המתחרות, ששתיהן חשובות ובטוחות לכל יודעיהן, מכרחים אנו להתערב בדבר. אע"פ שהמסחר היהודי בגולה בכלל סובל הרבה מן ההתחרות המפרוזה, שסוחר אחד רוצה להבנות מחרבנו של חברו, בכל זאת עלינו לשמות, שהמסחר בפרי א"י הניע כבר לידי כך, ששתי פירמות מתחרים בו התחרות יהודית ממש, שכל אחת תובעה דין קדימה. ואמנם יש מענה בזה גם למר מלצר וגם למר טיגר. הראשון יסד את "הכרמל" בגליציא והפסיד ממון הרבה, בודאי יש לו עתה רשות לחזור לעסוק בו, כאשר הוא סלל מסלה לפרי הארץ פה. והשני הפש במסחר הזה בעת שחברו זנחו והצליח להרגיל את העם בפרי ארצו ולהמציא לו קונים תדירים ובודאי אין לדחותו עתה, כאשר נוסד "כרמל" מחדש. נאמן

עלינו מר מלצר, שרק הוא מביא יינות "כרמל" מא"י, אבל נאמן עלינו גם מר טיגר, שח"ו לא יונה את העם, למכור לו יין העריבים במקום יין המושבות היהודיות. אחרי שבכר נעשה יין א"י לסחורה בגולה נניח נא מקום גם למתחרים; אמנם ההתחרות היא חסרון גדול במסחר, שזה עתה התחיל לפרוח, אבל היא חסרון לאומי ועליו לסבכו. מקום יש בראש להניח שני הפילין. אם ירבה העם לקנות יין א"י — וזאת חובתו — יהיה מקום לשתי הפירמות להתקים.

אחינו לדעה.

קו. הקורא, על המשמר חרדים, אשר פרסמו ב"המצפה", הראינו למדי על ההכרח הגדול לברוא בארץ אבותינו מקלט לא רק לאחינו הנרדפים על צוארם מחמת המציק בארצות פזורים, אך גם להורתנו הקדושה וידתנו. ובוה מעירים אנתנו גם על נחיצות הסתדרות כל הציונים החרדים, אשר מפאת נמוסייהם ומנהיגיהם הפרטיים לא יוכלו להשתתף בהחברות והחגיגות של אלה מאחינו הציונים, אשר יהדותם בנויה ביותר על בסיס הלאומות, ומבקשים אנתנו מכל אחינו לדעה בכל מקום שהם, להסתדר ולהודיע לנו בהקדם היותר אפשרי את כתבתם, ונכונים אנתנו לנהלם בעצתנו ולהספיק למו את החמר הדרוש להסתדרותם. כן נבקש מכל החברות הקימות, להודיע לנו אם יש את נפשם לקחה חבל באספת המזרחיים של ארצות גליציא ובוקבינה, אשר נכונים אנתנו לקרוא בזמן לא רחוק אל אחת הערים, אשר נוריע בעתה, ומבקשים אנתנו מאחינו לדעה אלה, כי יאכו לחוות את דעתם על אדות הזמן והמקום המוכשרים להאספה הזאת. לשכת המזרחי בעד גליציא ובוקבינה בקולומיא. לפנות אל הלשכה ע"פ הכתבת.

Osias Fadenhecht Kołomyja.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. ביום ה' שבער התחילה הדכטו, במועצת הקהלה ע"ד התקציב לשנה הזאת. בדבר התמיכה בשני אלפי בתר לביבליותרקה "עורא" הציע הפרנס מר הלל היימן, לתמוך ב"עורא" בשלוש אלפי כתר, אבל לכונן שם קורסים עברים, גם צריכים לחנך שם נערים ונערות לכתוב במכונות הכתיבה. מר בלנקשטיין הוסיף, לכונן שם קורסים ללמוד המסחר. על זה ענה מר שנווטר: דברים כאלה אינם שייכים לביבליותרקה. שום אדם לא יחפוץ לבא לבית מקרא, שישקששו שם במחו במכונות כתיבה. למוד המסחר היא מוסד אחר, לזה לא יספיקו אף עשרים

שמיעתה חד עוד ונכון הוא כבר לשמוע. הלז שם משקפים ישנים על עיניו, השתעל אחת ושתים ובמתניתו ובקושי התחיל לברר את הכתב המסובך:

- "לאדון הנכבד..."
— לאדון, מה, כיצד קראת? — הפסיקו היבך ר' ליזר. — האם יד אחרת כותבת ולא בתי?
— חכה, חכה קצת, נראה תיבך.
— נו, נו, מהר — מאיך בו הזקן והלז מתחיל שנית:
— "לאדון הנכבד ר' ליזר..." — מה הנך רוצה, הרי כך כתוב בפירוש: "לאדון הנכבד ר' ליזר..."
— נו, נו, הלאה! מהר! — אינו יכול עוד ר' ליזר להמתין.
והלז קורא הלאה:
— "אחרי שבתך ריזול היפה ה... ה..."
— חכה קצת, מה זה? ... פסק פהאם הקודא ועמד באמצע נבוך ונמלך בנפשו, אם לקרא הלאה או לא.
— מדוע פסקת? הלאה, מהר! — אינו יבל ר' ליזר להתאפק, והלז התחיל קורא הלאה נקול קצת משונה.
— "אחרי שבתך ריזול ה... הק... הקשתה בלדתה..."

לכמה מעמים... אבל ר' ליזר לא נעלב מעולם — הוא אינו מרגיש ברמזים דקים גלויים כאלה.

- והוא מחכה עוד להשובתה. והנה פעם לעה ערב הרגיש פהאם בנושא המכתבים, שהולך וקרב אליו. לבו נסער בו מאד — האמנם יש מכתב בשבילו?
— בשבילך מכתב, ליזר זקן.
— כך — התפלא, כאינו מאמין בדבריו, ובלב ריעד ועינים מהנוצצות מגיל הוא מקבל את המכתב ורץ לארך הרחוב, ועיניו משוטטות בתוך כך לכל עבר, אם לא יעבור איזה מכר על פניו.
— לאן, ר' ליזר? — נשמע לו קול ידוע מן הצד. הוא מסב את פניו ורואה אחד במיודעיו.
— הנך רואה? — הושיט לפניו ביד רועדת את המכתב, בילד מתפאר בצעצוע יפה:
— מכתב?
— ובי מה, לא?
— ממנה?
— ודאי; התקרא?
— ומדוע לא?
אור היום התחיל בתוך כך לחשוך והם סרים קצת הצדה במקום, שהאור עדיין שולט. ר' ליזר מסר את המכתב על יד מברו, העמיד בו את עיניו הנטרדות, המה קצת אליו את אזנו הימנית, שחוש

- מה היא? — שואל ר' ליזר וירא הוא להתעמק במחשבותיו ברבר זה, שמא עוד יגלה לפניו איזה דבר נורא, איזה דבר מבהיל... סערת נפשו הולכת וגדלה והוא מחליט לכתוב אליה, לשאל את פיה, להשביעה פשוט במצות "כבוד-אב", שלא הסתיר ממנו שום דבר. רוצה הוא לדעת את הבל ויש לו לזה הזכות השלמה, ובהו, ברור לו דבר זה כיום, שהמלא את רצונו, ואחד ממבריו כתב לו מה שהקריא לפניו.
המכתב נשלח ור' ליזר התחיל מחכה להשובתה, ומחכה — ומחכה ואיננה. הוא מודרז בכל יום ויום בבקר ובערב, לפגש בנושא-המכתבים והלז, כאלו להבעים, אינו מוסר לו מכתב בלום.
— מה נשמע, ר' ליזר? — פוגש בו מי שהוא כחוץ באותם הימים.
— אני מחכה.
— למה? — מתפלא הלז.
— לתשובתה.
— בי מה?
— הרי היא חולה — הוא עונה, כמו בקצת התרעמות, כאלו היה אומר: הרי ידוע לך דבר זה ולמה הנך עוד שואל?... ולפעמים מופיע אחרי תשובה זו איזה לעג מסותר על שפתי השומע, שאשפר לפרשו

החברים החדשים ישנם גם כאלה, אשר עמדו עד כה מנגד לרעיון הלאומי — אכן גם זה סימן לנצחוננו של הרעיון.

חברת האקדמים "אמונה" פנתה בבקשה למנהל העדה לפנות לה מקום בבית העם, ליסד שם בית מקרא להמון העם, לעשות שם מרכז, ששם ימצא כל אחד מעמנו איזה מזון רוחני, אשר ינעם לו. בקשתם כטח התקבל.

ע"ד ציוני "אור" כטח עוד לא שמעוהו. אנו פה ציונים כאלה. אין זה הלצה, אלא כמשמעו. מנהלי החברה לא "מצאו" או לא מצאו ל"נחוי" לשכור בית בעד החברה ולא שברו. היום אין לנו בלום. והננו עתה בצאן בלי רועה, כל אחד לעברו פונה. אין לנו פה אף צל של מרכז הציונים — ציוני אור; אכן גם זאת חברה. אפרים דופלער.

וויזן. המהון מעורר פה מאמר ב"נייע פרייע פרעסע" מאת ציר מועצת הממלכה ד"ר יוליוס שפנינג ע"ד משפט הזקן יעקב שמרן, שביה"ד הגדול בוויזן קים את גזר דינו, שגזר עליו ביה"ד ברישא. המוסחה הזה לדת ודין הראה על שגיאות, שנעשו במשפט הזה באופן, שלא לכבוד הן למשפטי אוסטריא. הוא מטיח דברים קשים כלפי ביה"ד הגדול והענין היה למלה בפי כל המומחים לדבר ואי אפשר שלא יעשה הדבר רושם גם על אלה שהדבר בידם והקורא הזקן הנספה עיד לא נכזבה. ד"ר אפנר בותב בתוך דבריו: מחזה מעציב הם ביום 9 לח"ו כביה"ד הגדול בוויזן, מעציב לנשפט ומעציב גם למשפטינו. שמרן הזקן ברח בערב כ"ט אפריל 1906 מפני האכר גריגר, שהיה בבית המזינה של החנו שמיספונל ושם כאשר יצא האכר. כאשר נמצא זה הרונ, העיד האכר בלוונדר, כי ראה ממרחק מאות פסיעות בלילה המונת יהורי זקן קרב אל בית המזינה. וכחדש נוכמבר הגיד, כי הכיר את יעקב שמרן בלילה ההוא. הוא עצמו אמר בתחלה, כי לא הביירו וגם מומחים העידו, כי אי אפשר היה להכיר אדם כחשך ממרחק כזה, שמרן הביא עדים שהיה עמם בכל העת ההיא עד ששב הביתה וחתנו העיד שבבית הכסא שמע קולו, שדבר בבית שכנו קירשנר. הקטיגור האשים את העדים בערות שקר ושמרן שנשאר בלי עדים נדון לתליה. ביה"ד הגדול בטל את המשפט ובמשפט השני ברישא יצאו שמרן ועדיו זכאים וביה"ד הגדול קים זאת. והקטיגור לא נח ולא שקט, הוא אמר שאי אפשר היה לשמוספונל לשמוע קול חותנו בבית הכסא. העדים נדונו שנית בביה"ד, שבחן את הרבר ומצא ששמוספונל שמע בבית הכסא את הקול. לא היתה איפא שום סבה למשפט חדש. ע"פ החוק צריכים למשפט חדש עובדות חדשות, שלא נודעו במשפט הקודם ופה לא היה ההנאי הזה. ובכ"ז יצאו העדים חיבים וביה"ד הגדול רחה את הערעור ועל היסוד הזה גנור משפט שלישי גם על שמרן והפעם יצא חיב ונרדן למאסר קשה לד' שנים וביה"ד הגדול רחה גם את ערעורו. והוצאות הדבר כמה מעציבים. אנשים שיצאו זכאים ומשפטם נתאשר חיבים עתה, יען השיג הקטיגור משפט חדש שלא בדין, כי הרי מעמו כמל. המשפט הזה הוא עב"פ חידה. א. ב. ווערנער.

מכתב מרומניא

אחרי הפסק קצר החלו עוד הפעם לגרש יהודים ממקומות מושבותם, אך לא עוד מן הכפרים, ששם אין אף אחד, כי אם מן הערים הקטנות בנות עשרות משפחות עבריות. בצפון מולדוה וביחוד בפלבי בשושן, יסי וכו', במקום שהעניות היותר נוראה שוררת מימי עולם בין יהודי העירות, משם החלו לגרשם עתה לעשרות ולמאות; והגזרה באה באופן כה דחוף והזרוז, שבו ממלאים פקירי הרשות אותה, הוא כה מבהיל ואכזרי, עד כי רפו ידי המנורשים ולא נסו להשיב את רוע גזר הדין וביאושם הנורא הם יוצאים ממקומות ששם נולדו, חיו, עבדו וסבלו, ועוזבים את מטלטלי ביתם ויתר רבושם מכלי קחת מאומה אהם. ובאותה

הדרישות האלה סותרות זא"ו. רק תואנה תבקש האפוזיציא, להרוס את מצב הקהלה ולרחוץ בנקיון בפיח, כי טובת העם ידרשו. אנו לא נתן אותם להשתרר עלינו. ד"ר אינג'ן לנדא ענה גם הוא קשות את מר מרגליה, כי אין לו לדבר בשם החסידים, כי אינו חסיר. בסוף נמנו וגמרו בחשאי, לדחות את ההצעה ע"ד הוספה לה"ת. אבל ע"פ הצעת מר דייטש החלט פה אחד לתת הוספה ל"שיב ה, החת מאתם כהר תקבל הישיבה חמש מאות. נ.

קראקא. הננו רגילים בכלל הישן, כי באוסטריא יש לנו שווי זכויות, אבל כפעם בפעם בא מעשה ומטפח על פנינו ומראנו, כי השווי אינו גמור ובי ירחו אוהנו מבמה מקומות — ולא דוק הנכוהים — בעיבור היוהנו יהודים. הנה בעלי המרכבות היהודים בעירונו. מעולם לא נתנום לעמוד על הכבר אשר אצל מסלת הברזל ובמקומות אשר בפנים העיר, להם יקציעו מקום רק ברבע היהודים. הנוק מרגש מאר. משנה ראש הקהל ד"ר רפאל לנדא, המטפל בענין הזה, הציע בישיבת מועצת העיר האחרונה לבטל את המנהג המבוער הזה ולתת רשות לבעלי המרכבות היהודים לעמוד בכל המקומות בעיר באות נפשם. ההצעה נתקבלה והצעדים הנחוצים כבר נעשו.

משרנובויץ. בשבוע שעבר היתה פה הישיבה הראשונה "בבית העם" היהודי. אמנם הבית לא נפתח עוד באופן אויפציארי, אבל כבר נגמר כל כך, שאפשר לנהל שם עניני הצבור.

מטרת הישיבה היתה, לטבס עצה, איך וכמה אפשר לערה יהודית גדולה בעדהנו להשתתף באופן רפרזנטתי בחגיגת יובל הקיסר.

ע"פ הצעת ראש הקהל ד"ר שמראובר החלט פה אחד ליסד: א) בית מחסה לזקנים וקנות. אלה העניים, אשר בזקנתם אי אפשר להם לכלכל נפשם ועליהם לגוע ברעב ובחסר כל לפני בא עתם, ימצאו מחסה ומזון להחיות נפשם, ולקרא את את הבית הזה, העתיד להווסד, בשם הקיר"ה. ב) ליסד ששה מקומות חדשים בעד יתומים בבית היתומים, אשר ליהודים פה. גם המוסד הזה יקרא על שם הקיר"ה. והילדים יקהלו בכל שנה ושנה בשני לירח דצמבר. ג) להשתתף ג"כ בתור מיסד משוהף לבית החרשים-האלמים, אשר יסד פה בית מועצת עירונו.

החברה הלאומית פה מתפתחת באופן היותר טוב. אין לך יום, אשר לא יהכרו לה חברים חדשים, המהנדבים לטובת בית עמנו. וזוה יהיה למנהל העדה פה האפשרות לשבבל את הבית, כמו שהציג לו למטרה ואשר באמה יהיה הבנין היחיר נאה בעירונו. מן

ברב עמל עזב את מקומו והתנועע לארך הרחב בהתנודרו לרגעים על רגליו הבושלות. פתאם עמד על מקומו, השליך מבט מלא יאוש נורא על המכתב שבידו, עוד רגע — ובהתרגשות פראית של היה סורפה התחיל קורע את המכתב בשניו לזורים דקים, ואת הקרעים קמץ אחרי כן שנית באגרופו הרועדת ובתנופת-יד חזקה פזר אותם לכסוף על פני הרוח. רגע עמד עוד על מקומו והביט בעיון אל הגורים העפים ברוח ומתפזרים כפרותי-שלב על פני הרחוב, ובאשר נחו כלם על הארץ עבר על פניהם ורמס כרגליו כמין הנאה משוגה, ומכלי הכט לאחריו ההרחק הלאה והלאה ונבלע בתוך האפל, שהשתרר בתוך כך כבר על העיר...

ועוד ימים רבים היתה חבילת הסחורות מופשלת לו על שבמו, הלוכי נעשה במשך העת מתון עוד יותר ועינו — קפואית ביותר, אלא כשהיו שואלים אותו "מה נשמע" לא היו מקבלים עוד ממנו רק תשובה זו: "לא כלום — מהה... והסל", והיה הולך לו, מבלי הרגש בלעג-הבוז, שהיו שולחים אחריו... קראקא. מ. ער לייך.

אלף בתרים. היוב"ר ד"ר טילעס אמר, כי גם בלא זה יש כפרונם של "עזרא" סעיף ללמוד עברית. מר בירנבוים דרש, להטיל על הנהגת הביבליותקה, לקים את הסעיף הזה. החלט לקים ל"עזרא" את התמיכה הקודמת. — מר דייטש הציע להקים סיפור בשכר, לכתוב את סדר המו"מ בועדי המועצה, כי לפעמים מציעים שם הוצעות ובמועצה הבללית משהנה הדבר. המציע חזר מדבריו מחסר כסף להוצאה חדשה. בדבר התמיכה השנתית, שהתחייבה הקהלה לתת לבית חנוך המורים בלבוב, אלף ושלש מאות כתר לשנה עד עשר שנים, דרשו מר מרגליה, מר דייטש ומר באומינגר לכתוב בפרטיכל בפירוש, כי הכסף ינתן רק בשביל בית חנוך מורי-דת. אבל אם יחנבו שם גם רבנים לא נתן הקהלה אף פרוטה אחת ובטרים ינתן הכסף מכרח הדבר לבא עוד הפעם לפני הפלנוס. וכן החלט. — בישיבה של יום א' ש"ז התוכחו ע"ד תמיכת הת"ת בשש מאות כתר בשנה. מר היימן הציע להוסיף עוד שני אלפי כתר ולעשות תקונים בסדר הלמוד בת"ת, ללמוד שם עברית ע"פ המתודה החדשה, גם למודי חול בשעור מספיק וההגוששות ולהוליך את התלמידים לטיל. ובכלל לחנך את בני העניים חנוך המביא לידי תכלית טובה. כי העניים השולחים שמה את ילדיהם אינם יכולים להשיג היתב עליהם וחובת החנוך הטוב מיטלת על הנהגת הת"ת. לכן החובה עליה לעשות את בני העניים לאנשים מביאי תועלת לעצמם ולאחרים. גם קצת החסידים יחנבו היום את בניהם לתורה ולד"א ואין כל חטא אם יתקנו חנוך טוב גם בבית הת"ת, שלא יצאו הנערים משם כורים וריקים. מר בלנקשמיין דרש, שתתן הקהלה עוד אלפים כתר, אבל כלי דרישה תקונים בלמוד. וכזה נמרץ השתרכב ע"ז. מר באומינגר אמר, כי אין לררוש תקונים בת"ת. זהו מוסד של חרדים כלתי תלוי בדעת אחרים, אנו מותרים על ההוספה ולא נקבל הנאי מר היימן, "לא מדובשך ולא מעיקצך". גם משנה הנשיא מר מרגליה ההנגד לתקנים ודבר קשות נגד מר בלנקשמיין וכל מפלגתו ה"בלתי תלויים", שנכנסו אל המועצה לעיר מדנים, להפוך את מועצת הקהל לבית בחירה. הרי י"ד אלפי כתר חסרים לצרכי הקהלה והם דורשים הוספות, לזיוק אבוקות של מחלקת אל תוך אזרחינו היושבים בטח, להבאיש את ריח הנהגת הקהל בעיני העם. מר היימן הוא גר בעירונו ואינו יודע את הנהגת הת"ת. איך יוכל לדרוש ממלמרים פשוטים מהדור הקודם לטיל עם בני חסידים כגני העיר וללמדם גמנסטיק? מר היימן היא יהורי מודרני ודורש לתת הוספה לביבליותקה ותמיכה לבית חנוך המורים בלבוב, ואיבכה ירוש גם הוספה גדולה לת"ת?

— מ-מה אמרת? — צעק בחרדה הזקן והעמיד זוג עינים מלאות פחד ותמהון.
— "ח-חלטה..."
— לא, קודם מה כתוב? — אינו מרפה ממנו ר' ליור.
— הקשתה בלרתה..."
— מה — ה... הקשתה..."
— "חלטה — מסרה הלז לתקן.
— לא, מה!.. מפסיקו פהאם הזקן בקול חנוק אבל נמרץ ובל גופו מהנודד כמו סהוך קור חזק.
— לא מה, כזה הנך רוצה, הרי כך בתוב — חלטה, רק חלטה ולא מהה — מתחיל הלז להתובת.
— שקר הדבר — לא חלטה, כי אם מהה!... מהה!... בתי מהה!... לא נתן להלו לדבר הלאה. — החזר לי המכתב, אין צרך עוד לקרא בו יותר, כבר אני יודע את הכל... היתה לי בת ומתה, מהה!...
ובמהירות שאינה מצויה לפי שנותיו חטף את המכתב מירי הקורא וקמץ אותו באגרופו הרועדת באיזה מין ההרגשות עצומה, כחרוק שנים וכבאב עמוק למאד: נעים היה לו יותר הרעיון, כי בתו הכתולה מהה מאשר ילדה...

וכתובם גם יהודים. — במלסכר עשו המשכים אספה חשאית, כאשר נודע הרבו לאשכנזים צרו על הבית ומשכי אחד יצא ודבר את אחד האשכנזים. — בקעשקעמעט באונגן רעה האדמה ביום א' ש"ו. ארבות עשן רבות נהרסו, בתים רבים נבקעו, אסון לא היה. — נביהם היה בשבוע הזה שטף מים סביבות שמאלא וטוטנברג, גשרים נהרסו, שדות נלקו מברד, גם נפשות אדם אברו. — בבוסובינא נתגלה חבל שורדים ששים איש, שארבו על הולכי רכבים. משערים, כי דמה הרגו בשנה שעברה את היהודי הזקן גלברג ובני ביתו. — ככפר אצל טר נפול היתה מלחמה בין שוטרים ואכרים, חמש נפש נהרגו.

חדין וחשבון החדש של החברה „כל ישראל חברים“. זה עתה הופיע הרויח החדש של החברה ב"ת, הרויח הזה מכיל לא רק הרצאה מפורטת על פעולות החברה בשנה שעברה, כי אם גם השקפה כוללת על מצב אחינו בארצות-סבוליהם. וההשקפה הזאת כמה מרה ומעציבה היא! כדרך מלא תלאות ועניות, רדיפות אכזריות ועמל בלי-תקוה, הנה רומניא: האכרים נענים ונרכאים בידי אדוני הארץ ובעלי ראויות הגדולות ומתקוממים נגד מעניהם. ומה עושה הממשלה? היא אוחות באמצעי הישן, מבקשת ומוצאת בירודים את „השעיר לעזאזל“ ומתאמצת למסוך עליהם את חמת האכרים, כאמרה להם, כי היהודים אשמים בעניותם. ועל ידי הממשלה עוזרים רבים ממנהיגי העם, פרלמנטרים וסופרים, ובתי אלפי יהודים נרדפים נחרבו בידי האנרים, ומאות משפחות עבריות נשארו בערום וחוסר-כל ונאלצו להמלט על נפשם. ואלפי יהודים מהנשארים ככפרים תגרש הממשלה ממקום-מושבם ועליהם לנדוד ארבעים, אשר כבר רבו בהן אוכלסי ישראל, עד כי רובם לא ימצאו כמו את מחיתם המספיקה. הממשלה אומרת: בי עושה היא את זאת יען האכרים דורשים ככה, — כעוד שהאכרים, אחרי שובם למנוחתם, חסים על היהודים ומנינים עליהם, יען הם מביאים להם הרבה תועלת בחריצותם בעבודה. החברה כי"ח עזרה הרבה ליהודי רומניא ותמכה אותם בחצי מיליון פרנקים. — וכרוסיא אין שכיב-אור, אין זיקננה. המאות השחורות שולמות בארץ ואין מפריע בערן. הרגבלות בעד היהודים ככהים הבינונים והגבוהים עומדות בכל תקפן המצב האקונומי של היהודים נורא ומדכא. זכות הישיבה זעומה ומתבוצצת. רעתיד הקרוב של היהודים ברוסיא מכוסה בעננים שחורים, ומאות אלפים מאחינו לוקחים את המל-הגורדים בידם... החברה כי"ח התאמצה לחקל את מצבם המדכא של הנורדים האמללים ולעזור להם בדרבם, דרך החתחתים, ויסרה למטרה זו ועדים מיוחדים באשכנז, צרפת, שווייץ והולנד ארצות-המעבר של הנורדים. מלבד זאת תמכה החברה בידי מוסדות עברים שונים ברוסיא עצמה. — במרוקא, כשהתחילה תקופת-המהומות, סבלו היהודים באופן נורא. חרבן גדול פרץ על אלפי יהודים בפנים מרוקא — ונמלטו לערי החוף. ביחוד לקובלנק. ממוני החברה שם קבלו את פני הנסים והספיקו להם מזון ומחיה. במרוקא כמו ביתד ארצות-הסדם, אשר יהודים שם במספר הגון, רואנת החברה כי"ח ביחוד לחנוץ הרוד העברי הצעיר. ככל בה"ם של החברה מתחנכים בחמשה וארבעים אלף תלמידים ותלמידות. כעבודת-החנוך שלה שואפת החברה למטרה אחת: להטיב ולהרים את המצב האקונומי והרוחני של היהודים באותן הארצות. למטרה זו שלחה גם מלאכות לאבסיניא, לחסור ולדרוש שם אחרי מצבם של הפלשים. המלאכות הזאת נתקבלה בכבוד גדול מאת המלך מגליס, ושמה פניה למחוז-הפצה. — הכנסות הח' בשנת 1907 היו 1,546 424 פרנק והוצאתה 1,529,831. פרנק מספר בתי הספר 141 (לפני י"ב שנים היה מספרם 70). מספר תלמידיהם והתלמידות 40,000 (אז היה המספר 16,000). בשנת 1885 הוציאו בתי הספר 620 408 פרנק, והחברה כי"ח תמכתם בסך 258,998 פרנק. בשנת 1907 הוציאו בתי הספר על כוללתם 2 מליונים פרנק והחברה עזרה להם בסך 1,050,000 פרנק.

מסלת ברול הדשה בא"י. בעוד שתי שנים תגמר מסה"ב החדשה מחיפא דרך שכם לירושלם. הנוסעים לא"י לא יצטרפו עוד לנסוע דרך נמל יפו, יפו לא תהיה עוד הנמל הראשי.

הדבר לטוב גם על יהודי יתר הערים ושנוי משמח יבא במעמד הקהלות בכל ערי הארץ.

בימים האחרונים נראה שנוי קל לטובה בציונות, אחרי אשר רבה בה העוזבה בירחים הקרומים. אך לא רק בערים הגדולות יראו אותה חיים, כי אם בעירות כפריות וכמוינשט וכו', אשר מספר יהודיהן אינו רב ומרביהם עניים, אגודות חדשות נוסדו והישנות החליפי בח כמעט, לעבר כראוי, ובמקומות אחרים יש גם ראשית הנועה לטובת השפה העברית. בימים האחרונים נוסדה במוינשט אגודה, אשר תוכל להיות למופת גם לציוני ארצות אחרות: אגודה „עולי-רגלים“, המונה עתה מאתיים חברים וממרתה לשלוח על חשבון האגודה מדי שנה בשנה שירה קמנה מחבריה לסייר את ארץ ישראל, ולקשרה באופן הזה, בקשרי מסחר עם יהודי רומניא. עוד אות לטובה הוא הדבר, כי נוסד סניף כה „יודישער-פערלאג“ בכוקרשט, להפיץ כתבים ציונים בין יהודי רומניא. גם הרבנים הנאורים ד"ר. נאבט וד"ר. נעמירובר נעים בפעם בפעם לערים שונות ונושאים שם מברותיהם על הציונות ומאזרים את העם לפעול לטובת ההנועה, ופעולה דבריהם נכרת במקומות הרם.

מכתב מאמריקה.

נויורק, האמת כובשת לה דרכה. לשמחתי אובל לכשר את אחי באירופה, כי ההנועה הציונית הולכת וחודרת פה גם אל החלונות הנבוהים. אדירינו הפילנתרופים היהודים באמריקה מהחזירים להעסק בציונות, וגם המיליונר הנודע י' שיף, זה המהנגד העצום לנו, עומד בדברים עם עסקנים ציונים. ביום א' בהר ההאספו אחינו ילידי אשכנז, הנודעים בשם „יהודים“ (בנגוד להמון העם הנקרא „אידען“). אורח השחצנים, שהיו מבזים את ההמון המדכר יהודית ועובד בזעה אפו, בבית עורך העתון האנגלי Globe ודנו על אדות שאלת היהודים. „ציונות או ההבוללות“, צעק שמואל שטרומ, אחת משתי אלה היא הרפואה למכת העם היהודי. אבל עלינו לדעה, שההבוללות לא תועיל לכל העם, אי אפשר ליהודים להבולל בעמים, לכן אין בידנו רק הרפואה האחרת, הציונות. ועורך הדין המיליונר מארשאל היחיד במינו בארצות הבריה, מלא אחריו: „כן אדוני. אלה החושבים מחשבות בין עשירי היהודים נושאים ונותנים כבר ככבוד-ראש בענין הציונות. מר י' שיף בעצמו כהב לי זה עתה במכתב, כי לא רק חדל להיות אויב הציונות, אלא נהפך לאוהבה, ואיכל לקוות, כי בהזדמנוה הראשונה אציגהו לפניכם בתור ציוני...“ עתה מרבירים ברציונות בי יביאו הנה את ראש ההסדרות דוד וואקספואן להכלית אינשיציא ציונית בין עשירי היהודים והעת מוכשרה לזה, ובכן זכינו, שבאנוע החמישית בניוורק, מקום המיליונרים, אשר לא נתנה עד כה דריסת הרגל להנועה הלאומית התכונן בקרוב אגודה ציונית של מיליונרים יהודים והפילנתרופיה תפשוט צורתה הנכחית, צורה הקבצנית והלבש תלבשת לאומית של בכור. שמואל מילר.

מקרב ומרחוק.

שונות. — המרידה בחינא מתפשטת והולכת, מחינא הדרומית הניע לחינא התיכונה. אשכנז מכינה אגיות מלחמה, לשלחן שמה. — כסונסטנטינפול נתפוש עורך הדין היהודי ד"ר עמנואל קוויטנר, שברח מווינ אחרי שלחו יד בכסף פקרונות בסך מיליון כתר. — באונגרא באפריקה המזרחית פרץ רעב, אלפי נפש אדם מתים בזלעפות רעב. — סמור לאנטוורפן נתקלו שני מסעות במסה"ב זכ"ז, עגלות אחרות נהרסו, ארבעים איש נהרגו ומאתים נפצעו טשה. — בווינ נוסדה חברה „אוטונומיה לאומות“, שתכליתה לעשות תעמולה לכונן את אוסטריא על יסוד אוטונומיה לכל עם ועם ולא לארצות באופן שלא יהיה המועט תלוי ברעת הרוב בכל מדינה. ראשי החברה הם חכמים פרלמנטרים מכל העמים

עת אשר הנידרים האלה יבקשו למו מבלט אסרה הממשלה אסור חמור על פקדות חבדות-האניות השונות למכור קרשות-מסע לנודדים האומללים, לבל יהי להם מקום מספיק, עד כי אין להם כל מוצא מן המצב הנורא, בלהי אם לבכות ולהתיאש. ולא רק את היהודים מבני דלה העם החנונים ובעלי-המלאכה יגרשו מן גן, כי במקומות אחרים החלו להתרות גם בחוברים יהודים לעזב את מקומות מושבם בכפרים ובעירות. לא יכלו שרי הממשלה לכלות את החוברים בפעם אחת ובעזרת חקים, והנה מצאה תחבולה יותר נאוהה: לנרשם בתוד יהודים, שאסור שבתם בכפרים ידוע הוא כבר מימים ושנים, ובכן אין פרץ ואין ציחה ואין מקום לתרעומית מן החוץ.

אך נפלאה ומעציבה באחד היא האריות הנוראה של אילי הכסף, אשר לא יחוש, כי הארץ הקיאה אותם וכי על הר יורק-אש הם עומדים ולא יתאזרו עז לצאת לישע אחיהם בכל מה שהיה לאל ידם. רק טובה יוכלו להשמיע כבוא שעת חרום ואחרי כן ידמו כאבן, ולא רק לא ישים איש לבו לצאת במחאה נגד רשעות הפקידים, כי אם גם כינם לבין עצמם היהודים אינם שמים לב לעניניהם ולמיסדותיהם. המצב החמרי רע הוא מאד, ביחוד בין היהודים יושבי הערים הקטנות במקום שהפקידים עושים בהם מה שלבם חפץ. אך לעומת זאת המצב המוסרי רע הוא ביתר שאת בין העשירים ובין יהודי הערים הגדולות מאשר בקטנות. והעובדא הבאה למטה העיר על דברי: זה יותר מארבעים שנה שאין לנו קהלות מסודרות בערים הראשיות (י"ם, בוקרשט, וכו') במקום אשר היהודים ימצאו לרב, וכל מוסדותיהם הולכים הלך וירד לכאר שחה.

ומדי דברי בזה אמצא לנכון לדבר מעט על הקהלות היהודיות שבבל רחבי הארץ. לפני עלות לבסא המלך קרל, היו קהלות בכל הערים וביחוד בערים הגדולות. הקהלות התנהגו, במובן, ברוח הדור הישן והממשלה אצלה מהורה עדיהן בכל העתים, באופן שלא רק בעניניהן פנימה היה להן די כת ועז לעבוד בלי מפריע לטובת הצבור, כי גם בפני פקדי הממשלה היתה היבלת בידן לקום בשעה הצורך ולהגן על זכויותיהן. אך כאשר בא המלך הנכחי לשבת על בסא רומניא, שנתה הממשלה את מעמדה ולא הוסיפה עוד לשים עינה לטובה על הקהלות, כי אם, להפך, עזר שקדה להצר צעדיהן בכל עת. הקהלות הגדולות התפוררו מהר ולא נשארה מהן שארית. וכה נראה עתה, כי בל המוסדות לצדקה ולחנוך אשר בערים הגדולות מתקיימות רק בנס, בטוב לב נדיבים אי בעזרת חברות חוץ לארץ הנושאות את טרח צרכי יהודי רומניא זה עשרות בשנים. אין צרך לאבד, כי אופן-ההתנהגות כזה הביא יאוש ורוח פרצים בין יהודי הערים הגדולות, וכבר היו ימים, אשר נמצאו חברות סטודנטים יהודים, אשר העיזו ליעץ בגלוי לעם העומד על פרשת הדרכים בין היהדות וההתבוללות, לבחור באחרונה ורוקא באופן רדיקלי שאין למעלה ממנו... גם הדת ומשמרתה ירדה עשר מעלות אחרונות ולא יקר הוא החזיון, כי ימנה שר העיר שוחמים ואופי מצות לצרכי היהודים! וכל זאת באה לנו רק בגלל האניות השוררת בין בעלי דבתים ואשר בגללה לא נסו מאז ועד עתה לעמוד בפרץ. כל הדברים האלה נאמרו על היהודים בערים הגדולות. אך גם בקטנות, במקום אשר יש צל של קהלה, אין המצב טוב מאשר בראשונות, ובכל הרעות על פי הרוב יד הקיפים אחרים, מהם חסידים עם צדיקיהם ומהם סתם מחרחרי ריב, אשר יפחו קריה ויביאו לפעמים את דבר מחלוקת הקהלות אל בתי הדין אשר לממשלה.

הדברים האלה העירו בעת האחרונה את לב מספר אנשי סגולה, לנסות לשום סררים כקהלות ובבוקרשט החלה תסיסה והתערורות רבה ליסד קהלה יהודית, אשר תחזק תחת ידה את הנהגת כל המוסדות לצדקה, חנוך וכו', אשר ליהודי עיר הבירה, מוסדות, אשר עתה הנם בכבדים הנוצצים וכבים חליפות וכל ערך אין להם, ויש תקוה, כי הדבר הגדול הזה, סדור קהלה יהודית בעיר המלוכה, יצא לפעולה ואז ישפיע

משדה הספרות והמדעים.

העמים העתיקים וישראל.

מאת מתתיהו מיוזש.

(המשך.)

היהודים התפרדו מן העמים, שעמהם שכנו יחד. אבל התפרדות כזו לא רחוקה היא, יש כתות חברתיות (קסמות) כמו במצרים, בהודו, יש כתות דתיות אף בימים חדשים. שגם הם אינם משתתפים בחתון ומשתתף עם אחרים. היהודים בדברם בלשון עם הארץ. ובהיות חלק הגון מהם גרים, היו צריכים ג'כ להחשב ככת פשוטה: אַכסצמטריט מעט, מורה בדרכיה, אבל לא יותר. מה היה הדבר, אשר המציא שנאה בהתיחסות ישראל ופרסומה ואשר העיר גם את היוני להתנגדות להשנאה המדומה הזו? היהודים לא רק התפרדו, גם התבלו. למרות כל ההתמללות הלשונית והתרבותית, לא זכרונותיהם ההיסטוריים של הנכרים היו זכרונותיהם של ישראל, לא חניהם חניו, לא שמחותיהם שמחותיו, לא מדותיהם המוסריות מדותיו, לא אלהיהם אלהיו. היהודי היה יותר משכבה או כת. אף שעם ישראל היה מסוור ומפורד בתוך העמים, בכל זאת השתמר בתור חטיבה מיוחדת, לא דוקא בתור חטיבה לאומית במובן מודרני, הרבה יותר בתור צבור דתי, מעין המושלמים. ההתקיימות הזו בלי להתבלול לעולם היה עסק דוקר בבשר הנכרים, עצם שאין לבלעה ואין להקיא. חזיון דומה למצב היהודים בתוך הנכרים נוכח לראות בזמננו ביחס האמריקנים להיפנים במחוזות המערבים של אמריקה הצפונית. אין ארץ חשית כהרפובליקה של ושינגטון, אין אנשים בלי עול אדונים, אנשים בעלי כתף גא. ראש מורים ואנרוף חזק כמו צאצאיהם האזרו של נורדי ארופה, שפנו ערף למולדותיהם המדמיונית שהציקו להם, ובכל זאת איך כלו כל חלומותיהם עיד האחוה של העמים והשחרור הכללי, כשיש להם עסק עם הנורדים בני הנזע הצהוב, כשיש להם עסק עם אותם האומללים, שמארח מולדתם נבצר להספיק לחם מזון והוכרחו לאחוז מקל גולים ולנסוע לעבר הים, לשבת בין אנשים בעלי אמונות זרות, השקפות חיים שונות, לשונות אחרות ולבקש למכור שם את יגיע כפם, את מיטב כחם ולשד עצמותיהם בעד חתיכת לחם. האמריקנים הם עם חובב חפש, הם לא נרתעו מלהלחם את מלחמת המצפון בעד הכושים, הם לא נסוגו אחור מלכא בקשרי מלחמה בעד שחרור טובה עם אומה מלומדת מלחמה מעולם, עם ספרד בלי תקווה לקבל שכר. הם, "הפלאשתיים", אנשי החמר הגם, שנפשמם הבצע ותכן רוחם. ביונס, לא נמנעו מלהקדיש את מנחור כניהם בעד הרעיון הקדוש והנשגב של החרות, לבם השתתף עד כדי מסירת נפש בצער פל הנשוח והנלחץ, הרגיש עד עמקו את כאב של כל הנרמס ומסופח ונדכה בשירות לב. ועתה האמריקנים האלה נועלים דלת בפני מסכנים זרים נענים, אוסרים לאנשי הנזע הצהוב, לחינים וליפנים, להניח קף רגליהם על אדמת פולומכום, מנרשים הם אף את היפנים, שכבר התישבו שם ומחריבים את משכנותיהם, ולולא התגברות מוסרית על היצר, אז היתה פרצה מוסרית בין הממשלות התרבותיות הגדולות האלה. מה הוא המניע, הנורם המסוכב להתיחסות המשונה הזו? הרגש העמוק של אחדות הנזע הוא יושב פה על האבנים. האמריקני יודע מרגשה טבעית ומהכרה מדינית, שהיפני המזנוגלי שייך לסוג אנושי שונה ממנו, שההבדלים הם כה גדולים, אשר למרות כל שתוף בתרבות והשתכללות מודרנית, לא יתן להטמע, הוא יודע שהיפני, הודות לדתו. מכנה גוו. לשונו ומנהגיו, שבאו לו במסורה ומתאימים לרוחו וצבעו וערכו, ישאר עד סוף כל הדורות זר להאמריקני, שנמנע לו לצלול בתוך הים המתבשל של העמים ולהתהוות בו רק אטום שוה בהפורמציון המתנבשת בצורה מאוחדת מעל ערכובית החמדים הזרים, יושב הרפובליקה של ארצות הברית נוכח שהיפני ישאר נכרי לנצח, יסוד זר בגוף חי, נרגר חול בבשר איש. הכח החיוני אשר בהאמריקני מוכרח לדחות את הנכרי, מוכרח להדוף מקרבו את הקיים הזר שנכנס בבשרו. בנגוד להיפנים מקבלים באמריקה בסכר פנים יפות את היהודים מפני שהם ממחרים להתבולל. אם כשעלה לפני זמן-מה על לב קצת בחירי היהודים באמריקה ליסד מכלל המדעים העברים (אוני-

ברזישט), אז התפרצה מיד מחאה סוערת נגד היהודים ככל העתונות האמריקנית. האמריקנים לא יתנו לחלק הצבור להפגד ממנו.

יחסים דומים לאלה, שהיום נראים לפנינו שקופים באמריקה הצפונית, שלטו אז במדינות הים נכח היהודים. שתוף חברתי לא היה נמצא בין ישראל לנכרי, אבל יותר. לא רק נפסק הקשר של חי יחד, אבל גם היהודי היה ככל צעד שונה מן הנכרי. משונה בהרישתו וזריעתו ובקצירתו ובדישתו וביכרו ובגרנו ובמנינו ובחשבוננו (פס"ר פט"ו). פתאום כשהנכרי מכשש לקנות מה, אומר לו היהודי יום אסור הוא (שבת או יום). אגדת אסתר ג' ח.). ולהפך בקלנדרוסטרגליא, ממאנים הם לקבל חלק (אסתר רבה פ"ז י"ב). כשהיהודי שובת הנכרי עובד ושוב כשהנכרי שמח היהודי עסוק במלאכתו. דיני האזרחים להיהודי שונה מן הדינים שבערכאות של נכרים. היהודי הוא צבור אחר. מה לו לנכרי, אם להיהודי לשון שוה ומעם אמנותי שוה? אם תהום עמוסה רובצת ביניהם. בפרט בענין גרים נראה ההפרד העצום. בנוהג שבעולם, אם איזה נכרי למשל ברומי, העריץ את מיתרה או איזים או את בעל-שמש, אז נחשב לו האל הזה לנוסף על קפיטול הקדמון, הרומי לא הדל ברגע הזו מהיות נאמן למסורתו להפרד מעמו. אבל בישראל, מפני שהתורה מקפת את כל החיים ועומדת בנגוד ע"ה התבדלות לכל העולם העכומי, מוכרח הגר לזלול באלים, להחליץ מן ארץ מולדת, לחשוב שאין לו אבות ובנים ואחים (!) ואין לו כלל חתנות (יבמות ע"ז), כי לכך עברו עליו לפנות ערף, והוא צריך להיות קמון שנוכר (שם ע"ז); הגר יזולל בחוקי רומי, לא ישמור ולא ילמוד ולא יוקיר רק את חוקי יהודה (2).

אם ההתגדרות נחשבה לשנאה, אז ההתיקמות הנצחית, בתור יסוד זר, היתה סכנה מדינית. מן הדתיים שונות מכל עם נמרו היונים אשר את "דתי המלך אינם עושים (מגלת אסתר ג' ח) ואמרו, שלכל העמים הדרים על פני תבל, מעורב עם א' בעד רוח שנאה המתנגד לכל העמים ע"י חקיו ואינו שומר את צווי המלך (צווי המלך לאחדרפניה, תוספת בתרגום השבעים). שבטשנוא הח' לפי חוקי עצמו אינו שם לב למנהגי, שונא המלוכה ובורה רע נגד כל המלכות (Antt XI 6) ומוראים בכית הכנסת דברים שאי אפשר לשמען ומקללים איתנו (אגדת אסתר פ"ג ח). כמו האמריקנים היום בהיפנים השונים, כן היונים בהעברים השונים ראו שונאי המלוכה ומבטלי את אחדות האלואם שהיא גם אחדות הממשלה. חזיון דומה לזה, יכולים לנו לראות היום גם בפולן הפרוסית, מפני שהפולנים אינם רוצים להתבולל כהאשכנזים, לכך נחשבים לצוררי המלכות, לבוגדים.

1) Tac: V. 3.
2) Juvenalis: Set. XIV 100.

ארגו מכתבים.

של"ה: אין הנחה. - עברי אנכי: איך יכול לכתוב עברית לדפוס, וזה לא באשמתנו. - פב"ג: בשבוע הבא. - אוצר ישראל: הברך הראשון נמצא עתה בידיו לסבירה, השולח מחירו סראש יקבלנו מיד. - לבעל המאמר נגד הפולטיקה, בשביל חשבונות פרטים לא נעשינו ציררי הפולטיקה הלאומית ולא נטיל מחקקת במחננו. - ב. ג.: אין תמיכה כזאת. - י"ז: מאמר גדול בהמשכים לא נוכל לפרסם, כי הנסיון הורה, שהקוראים ילאו לקראו עד תמו ועל הראשינים או מצטערים. שלח מאמרים קטנים ומלא תנאיך. - בןפאלץ: דער יוד אינו, בעד המודעה תשלם מראש. - הלוי בל: על העתונים הרגונים, אשר מאין להם עוד טענה על "המצפה" הם בוראים עליו, כי מקנאת לחם עשה מה שעשה, אין לנו לומר רק: כל הפוסל במזמו פוסלי. נפה נא ונתנה להם חמשה שקלים וישלחו מאמר אל עתון אנמישימי. מי שאינו בכחיה זר תמיהם אנו איך ימלאנו לבו לחשוור באחרים ככך. הנפשות האלו אינן יכולות להשיג: איך אפשר שיהיה אדם בעולם שאין הכסף כל שדש נשמתו. - בן עיר: למוד של שש מדרגות נמנוים. - מ.: אל נא תכתוב מאומה ולא תנרום לך צערי. - לוי: באת על מעותך בסוף מאמרך. איך למה לפרסמו? - יש"ר: בעל מפתח התלמודי הוא הרב ד"ר סיכאל טוטמאן בעיר Csegrad באונגרו.

לאומות היהודים. אחרי שהכירו האוניברסיטאות בווינ ובמשרנוביץ את לאומות העם היהודי, אין עוד טעזור לזה גם כתי פקודות אחרים. לאומות היהודים הוכרה עתה גם ע"י מועצת העיר במשרנוביץ, שם יעשו דגל חדש לעיר ההיא. על הדגל ירסמו את המלים "באחדות הכחות" בשפת רומא ועל הלולאות ירסמו את המלים האלה בארבע לשונות של ארבעת העמים הדרים בעיר: רותנית, רומנית, פולנית ועברית.

עליית הדם בקוניץ. סמוך לסאגרעבורג באשכנו נתפש שכיר-יום ושמו ריכטערי. החשוד ברצח הסטודנט ווינטר מקוניץ בפרוסיא. שהרינתו היתה סבה לעלילת דם לפני עשר שנים.

מספר היהודים ברוסיא. על פי הספירה של שנת 1907 מספר היהודים ברוסיא 5,215,805, זהו 4'18 ביחס מספרם אל כל התושבים. מספר בעלי המומים היהודים 16,593, זה 3.17, (עורים 5119, אלמים 1781, אלמיס-חרשים 4713, חולי-רוח 4980) בכל אלה עולה מספר הגברים על הנשים.

מן החברות. בניה"ם העברי של חברת "הרצל" בסולקא (בוק). היתה בל"ג בעמר בחינת התלמידים לפני אספה רבה, שהשתוממה על התועלת הרבה, שהיו לילדים בזמן קצר. הרה"ג ר"ב בסכס דרש לכבוד המוסד והבל הביעו תודה להמורה מר גרפונפל ולהמטפלים כמסר. - בסטבור נערך ע"י ביה"ם העברי "שפה ברורה" נשף עברי בל"ג בעמר. התלמידים טראו שירים עברים במעם יפה והנאספים השתוממו לשמוע שפתנו חיה בפי עוללים - בסטבור הישנה דרש בביהמ"ד המטיף הצעיר מר ימיה פרנסל דרשה ציונית ע"ד פעולת הקלוב היהודי וע"ד שביטת יום א'. הקנאים בקשו למנוע את הדרשה אך לא הצליחו, דבים היו השומעים והדבר עשה רשם גדול. - בטרנסוול רוצה אגודה ציונית לתעמולה לעורך קנצרט בחג השבועות. הציונים החרדים מצטערים ומתרגזים ע"ז בצדק. כי ע"ז מרחיקים את העם ממחננו. - ח' "השחר" בזולטשוב התכוננה בתור מרבז לכל אגודות "השחר" בנליציא המזרחית. הבחורים מכל הערים מתבקשים, לפנות אליה ע"פ האדרסה Mendel Deutsch Zloczów ברבר יסוד אגודות בעריהם.

המניסטר היהודי בהולנד. המניסטר למשפטים היהודי טוביה מיכאל אסר בהולנד חנג חג מולדתו השבעים, בימי נעוריו נעשה פרופסור למשפטי המסחר באמשטרדם, אח"כ מנתהו הממשלה ליועץ המניסטריום בעניני היהודים, בשנת תרנ"ג נעשה ליועץ המלכות ואחרי שנתיים עלה למעלת מניסטר. בכל הקנגרסים לעניני משפטים ופוליטיקה היה הוא ציר הולנד וכמשפטי העמים הוא ימיד בדורו.

נשואי התעריבות. בתוך מאה חתונות באשכנו ישנן כ"א חתונות של יהודים ונוצרים; בכרלין לבדה מ"ד ממאה, בהמבורג חמשים, בארץ הניא סי"ט, כה הולכים אחינו בצפון ואובדים בגוים.

נדבה גדולה. המילינר היהודי מנפרד ווייס בבודפשט מסר לחברת הנשים היהודיות סך רל"ד אלף כתר לכונן בית אסף יולדות עניות.

עליית הדם בווירכנא. השופט קרויוצקי, שחקר ודרש ברבר רציחת הילד בבאווין אצל ווילנא, נמר את החקירה וכתב אשמה נכתב על היהודי אלחנן ווייקר, כי הרג את הילד בצדויה. כי הרצח נעשה לצורך דתי לא נזכר בכתב האשמה.

משפט פגרום בקישינב היה משפט מ"ה אכרים, שנאשמו בהשתתפות בפגרום בבירעמטשע, שלשים יצאו זכאים, שנים, שנתכרר שהרגויהודי, שנשפטו כנדוד האסירים שנה ומחצה, עשורה, שהשתתפו בפגרום נדונו למאסר שמונה חדשים ונ' לג' חדשים. העדים הנוצרים שנו דבריהם, שאמרו בשעת החקירה. "אונזער לעבען".

המתרגם רופא: עליך להשמר מכל התרגומות, כי זאת תזיק לך. - חולת: ומה עוד ארני הרקטור? - רופא: שתי אל תשת רק מים. - חולת: זה אי אפשר. - רופא: מדוע? - חולת: הלא זה מרגיזי מאד.

קאנכורו.

חברת "יסוד בית ספר עברי" בקראקא מבקשה **מורה עברי** שילמד 16 שעות בשבוע לפני הצהריים נערים מהמדרגה הראשונה עברית בעברית. שכרו 1000 כתר בשנה. הרוצה במשרה הזאת ישלח כתב בקשהו עם הערותיו אל מר Mendel Pamm בקראקא עד יום 10 יוני ש"ו.

ע"ד "תחכמוני".

מחסר כחות חכמיים למלא אחרי "תכנית ההתחכמוני" אשר ערכתי, נסותי לע"ע אחר מעבודת החנוך, עד אשר יבינו הטובים בעמנו אה ערך החנוך הישראלי. ורק אחרים ראו אה המציאה (את השם לברו) ויפלו עליה והם מתימרים בשם "תחכמוני". ידעו נא מכירי, כי אין אחריות האנשים האלה עלי. ר"ר יוסף זליגר.

שירי ציון מהדורה ג', המחיר 50 ה'. קבץ מנגינות לנגן ולומר המחיר 1 כתר. בחול 10 ה' יותר לקונים 12 אבס. 20% רבט — כסף מראש, גם במקאות — הכתבת: Verein „Zion“ Nádórna, (Galizien).

הזל כמל ברבתי מעמק לבני לידידי האהוב מר רוב ביליג לארוסו. מו"מ! אברהם זיצמאן — גרוזק. ברנשי לבני הנני מברך במו"מ את ידידי האהוב מר רוב ביליג לארוסו. אהרן זאב אלמקאן — גרוזק. הנני מביע לך במו"מ מעמק לבי ונפשי בן אחותי מר רוב ביליג לארוסו. מו"מ גם להוריק היקרים. פינחס ביליג — גרוזק.

האשכור.

לכל השואלים אותי ע"ד הכרך הששי הנהו כעת תחת מכבש הדפוס ויצא לאור בעוד ירחים שנים. — מחיר כל חמשת הכרכים שיצאו לאור עד היום הוא 10 כהרים עם המשלוח.

לפני ימים אחרים יצאה לאור מחברתי »Rabbi Israel Baal-Schem der Stifter des Chassidismus, sein Leben u. seine Lehre«. מחירה 2 כהרים — להשיגה על ידי: Dr. I. Günzig, Rabbiner, Loschitz, (Mähren).

מענדל פאמעקס מורשים קייפני. יוכבד קרענגעל קראקא. ריזול איזענשטיין אלקנה איזענקראפט מורשים כח' אייר תרס"ח ראדאוקי. סטעצאווא אצל סניאטין.

מו"מ אקרא לאחי אהובי מר זושא לבאו בקשר האירוסין עם מ' שרה אינטעראמער מפרמיסלא. יצחק ריינהערץ — גליניאני.

את חברי כדעה מר זושא ריינהערץ אכרך במו"מ לבאו בכרית האירוסין. אהרן הוכרנג — גליניאני.

כרוב גיל ואהבה הנני מברך את רעי מר משה ליב הויזנער מיאזלאוויץ לארוסו עם מרת מינא זיעגמאן במו"מ. חיים כ"ץ — מילנא.

מקרב לבי אכרך את בן רורי החביב מר יוסף קלוגמאן מזאגורו לארוסו עם מ' לאונשינא ווילנר מסאנוק. שמחה גראף — זאגורו.

ברנשי אהבה הנני מביעים במו"מ מקירות לבנו להמיל"ג, מר רוב ביליג לבאו בכרית האירוסין עם אחותנו מ' רחל. האחים ראונער — גרוזק.

דיא פיליאלע דער קאיו. קענ. פרוויליג. גאליצישען אהציען דיפאטהעקענבאנק

אין קראקווא, רינגפלאטץ (עקע דער ברידערנאסע)

האט איינע

פאר שוס האססע

(איינזאג פאן דער ברידערנאסע) ערעפאנעט.

דיועדבע געוואהרט אנליהען גענען רעווערס, ריקצאלבאר אין וואכענטריכען, מאנאטריכען אדער פיערטעליארהריכען ראטען.

לייהט אויך געלד אויה ווערטפאפיערע זאווי אויה זילבער, גאלד אונד עדעלשטיינע.

חברה קומנדיטית "ברמל" רוהטיין.

הממכר היחידי מין וקאניאק א"י מיקבי רוטשילד המהוללים מהאסאציעטע האד פערמאטיווע ווינגערנאנע (אגודת הכורמים) מראשון לציון.

הננו מציעים לפני אחינו, אשר שוכת הישוב בא"י ע"י אחינו עובדי ארמת הקדש נונע אל לכס, את יינות וקאניאק "ברמל" המהוללים, אשר המה המשובחים בין יינות וקאניאק א"י, ונזהיר את הקונים הנכבדים לבל יכשלו בירי אלה המוכרים יין הנקרא יין א"י, העלולים רק להכאש את המרקא המהוללה של יין וקאניאק "ברמל", כי רבים המה אשר לא ידעו להבדיל בין יינות "ברמל" ובין אלה היינות פחותה-הערך רמהקריים יינות א"י.

הפקקים והמנופים של בקבוקינו חרותים בשם "ברמל" וגם האתיקטים נושאים עליהם שם "ברמל" ולמען השמר מזיוף ירוש בל איש בפירוש יין ברמל וקאניאק ברמל. רק היינות שלנו השיגו מדילות זהב על התערוכות פריז (1900) ויין (1906) וכן רק היינות שלנו קבלו תעודות מהפרופסורים: פוש, פריז, וועריגע וודעסוי פאוולעווסקי מלכוב ועור, ולא היינות האחרים המכונים בשם יין א"י. — כוהלי יין המכריזים על מערבם, כי יש להם המדילות והתעודות הנ"ל ירמו כאופן מגונה את הקהל. — לוחות המחיר נשלח לכל דורש. יינות "ברמל" בבקבוקים נמצאים למכירה אצל: קרל שראמאטא פראג I איזענגאסע; מענדל גראם ליבוב זאלקיעווסקא 60; מ. בראנדינגער לבוב פלאץ גאלוחאיווסקי 3; חיים וואלף בימכאן טשערנאוויץ; רוזא בליימאן סמאניסלאו; יוסף מעלצער קאלאמא קאשציווסקא 3.

הזהרו מפני הרמאים!

Die besten und billigsten Uhren liefert KESSLER'S EXPORTHAUS, KRAKAU.

- Prima Ankeruhr s. poss. Kette K 2.—
- Remontoiruhr " 3.—
- Roskopf Patentuhr " 4.—
- Mit Doppelmantel " 6.80.
- Schwarzstahl-Remontoiruhr, offen " 4.—
- Schweizer System Roskopf-Patentuhr " 5.—
- Registrierte Adler-Roskopf-Remontoiruhr " 7.—
- Echte Silber-Remontoiruhr, »Gloria«-Werk " 8.40.
- Doppelmantel-Metallula-Remontoiruhr " 10.50.
- Echte Silber-Remontoiruhr, System Roskopf-Patent " 11.—
- Mit Doppelmantel " 13.50.
- Konkurrenzwecker " 2.90.
- Doppelglockenwecker (2 Glocken) " 3.80.

Für jede Uhr wird streng reelle, 3-jährige, schriftliche Garantie geleistet. Postversandt per Nachnahme oder Vorausbezahlung. KEIN RISIKO! UMTAUSCH GESTATTET ODER GELD RETOUR! Alljährlich werden von mir mehr als 50.000 Stück Uhren zur grössten Zufriedenheit meiner P. T. Kunden versandt.—Preiskurant gratis u. franko.

ERSTES SPECIAL-HAUS von ECHTEN GRAMOPHONE-PHONOGRAPHE

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER KRAKAU und WARSCHAU in Krakau, Grodzgasse 71.

רעזיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העברעאישען לאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט די מארקע "שרויבענדער ענגעל" זאממט 10 פלאטטען נור 35 פלאקין. נייעמאנד זאל ריעזע בעסטע געלעענהייט פערזיימען פריזיקראנטע עט הייפטפערצייכניססע אויף פער-לאנגען גראמאט אונד פראנקא.

ערפאלג גראמאטריט! איבערצייגען זיא זיך! פערבעסערונג דער שטעלונג כוכביהרונג (אללע מעטארען) האנדעלסקארדעספאנדיען דייטשע שמראבלעהרע, קויפמ. רעכנען, האנדעלסקונדע, ווארענקונדע, נעץ-גראפיע, שעשרייבען, וועלטגעשיכטע, סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א. ז. ו. קאנן יעדערמאן אהנע בעזאג-דערע פארקענשניססע אים ברעפליכען ווענע אונד אין קורצע צייט גרינדליך ערלערנען.

Kaufmännischer Fern-Unterricht!
Gründliche briefliche Ausbildung zum tüchtigen Kaufmann.
אגראגען נור גענען רעטורקארטע. פראספעקטע א 35 העל. פראבעבריעדע א 1.20 קר.
Erstes commercielles Unterrichts-Institut.—
Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

פחמי-אבן

ממבראות אשר בפרוסיה משלח
D. Goldstein, Oświęcim

הארציפוען

פיננסמע סארמען ליפערט
L. Apermann
Theehandlung & Drahtgewebelager
Brody.

כח דהתרא עדיף!

בל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא באסור
יקנה ממני אה אבק-הגלוח החדש

EXCELLENT

בשמו בן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל
לגלוח הזקן כרגעים אחדים עצהו"מ.
הירא דבר ה' יוצא בזה ידי חובה המקום
וי"ה הבריות. מחיר תבה אחת כתר וחצי.
שרי תבות שני בתרים וחצי. ע"י נאכ-
נאחמע לא ישולח באנגליה.

תוי ונוי:
MOSES KATZ

10 Little Pearl str. London E.

מינע בעריהמטע פראקמישע

טשאלענט-אפען

זאלען אין קיין שום יודישע פאמיליע גייט
פעלען. ערשטע אין דער וועלט, אויס מאסיווען
שלאסערבלעך, נארמאריט 20 יאהר האלטבאר
איינגעפיהרט ביי הונדערטער רבנים וצדיקים
מיט א ביסל האלצקויהלען פרייטאג געהייצט
האלטען זיי היץ ביו מוש"ק, אהן דעהרען, אהן
א קוימען, קענען איבעראל שטעהן. געגען פייער
געפאהר זיכער געשיצט, מיט פערשלוס איבעראל
עם איז קיין שום חשש איסור, בהכשר גדול
מגאנזי גאליציען, אונגארן ורומעניען. מיינענדיע
פרייטאג-דאנקשרייבען. פרייו: 1 אפען פאר 4
טעפ פער 3 ליטער, 2 פאר בשר, 2 פאר חלב
(ספעראמע אבטיילונגען) 11 קראנען; דעשא
פער 4 ליטער 12 קר.; 1 אפען פאר 6 טעפ
ער 2 1/2 ליטער, 2 פאר חלב, 4 פאר בשר
1 קר., דעשא פער 3 ליטער 13 קר. פד 3 1/2
ליטער 15 קר., פער 4 ליטער 18 קר. — צו
עדען אפען א געדוקטע געברויכטאנצייגע. —
גענען אנגאבע, רעסט פער פאסטאנאנאהע

Jos. Perlberger, Oefen-Fabrikant
Myślenice, (Galizien).

מהות המוסר

מהת ישראל סירקים
המחבר העברי הזה סלל דרך חדשה
בפילוסופיה והוא מגלה תעלומות חכמה
במסתרי נפש האדם. הוא חיפש כל רג.
הסבות, שגרמו את הדעות המוסכמות
בתורת המוסר של סדר החברה. הוא
מהפך את כל השקרים המוסכמים ומעמידם
על אמתתם, קורא לבל כלל אנושי בשם
האמת ומראה מקורו. המחבר הוא פילוסוף
עמקן ובכ"ז בעל סגנון פשוט ומובן לבל
בבל פרק ופרק הוא מגלה המון אמתיות
מפליאות ומחכימות. ספר כזה לא נכתב
בתוכנו זה מאות בשנים. המסכר באוסט-
ריא נמסר ל"המצפה".

מחירו 1.40 בתרים עם פרמא ע"
הארמיניסמציא של "המצפה".

Wyd.: Naffali Hof. S. M. Baser.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukarnia S. L. Deutschera w Podgórzu

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686 228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 " 176,528 370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 " 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— }
Reserven v. früheren Jahren für Dividenden „ 11,718.647.— } 13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:
1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten
Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung
sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und
auch in Fällen, in welchen der Antrag objektiv falsche Deklarationen enthält;
3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien;
4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine beson-
deren Prämien zu zahlen; nach 3jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei
Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen,
gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien
Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

!!! עוד לא היה !!!

ביכער זעהר בילרינג!

מיר זענען אינפאלגע איינעם געלענענדיימסקויעס אין דער לאגע פאל-
גענדס יודישע אונד דייטשע ביכער צו נאך נייע דאנעווענען פרייווען צו
פערקויפען. מיר האבען נאך א מענענע אנדערע בילליגע זאבען, וועלכע מיר
ליעפערן זעהר בילליג. — אויף וואונש קאמאלאגע פריי.

Table with 2 columns: Title and Price. Includes items like 'ביילין א. אין די שווארצע מענע', 'נארדין י. נאמט מענש און מיינוועל', 'דער אינבעקאנטער', etc.

Table with 2 columns: Title and Price. Includes items like 'Nossig A. Abarbanel Drama', 'Rosenfeld, Lieder gb.', 'Beck, Wesen des Judentums', etc.

בייא בעשטעלונגען פאן 20 קראנען בייא פארהעריגער איינזענדונג דעם
בעטראגעס טראגען מיר אויך האלבעס פארשאַט. — בובהאנדלונגען און פער-
איינען ענטשפערעבענדען ראבאט. — ארלע ביכער זענען נייא,

The International Commission & Export Book Stores
London E. 25 Wilkes Street Spitalfield.

נמצא למכירה מספר מצומצם מאד של

הפרורים (קובץ א')

הפרורים אוצרים בקרבם מאמרים, שירים, ספורים, דרמות, בקורת וכו',
שהופיעו בשעתם, ב"המעורר" היוצאות ו. ה. ברנר מאת טובי הסופרים הצעירים.
כפי שאי אפשר להשיג בעת קבוץ שלם של "המעורר" ונשארו רק חוברות
מיוחדות, בשביל זה לקחנו עלינו את העמל, לעשות מהחוברות הנשארות קבוץ
שלם, האוצר בתוכו רק דברים של מים וכל אלה שעמלו להשיג את "המעורר"
ולא עלה בידם יוכלו בעת להשיג את המצויה שנאסף ב"הפרורים".

מחיר "הפרורים" כתר אחד ועשרים הלר. — כל קיבוץ מכוון
וחפשי מפארמא.
מלבד זה ישנם ביריני 20 קומפלימס שלמים של "המעורר" שנה ב' (שנה
א' איז) מחיר כל קומפלימ 4 קראנען עם המשלוח.
ישנו למכירה מספר מצומצם של הדרמה המצוינה "מעבר לגבול"
מאת י. ח. ברנר מחירה 2 בתרים 40 הלר.
"בנתים" ספור מאת א. נ. גנסון 20 הלר.
— במקום כסף מקבלים גם מרקאות פוסטה מכל הארצות. —

הכתבת לכספים ולהטונות:

The International Commission & Export Book Stores
London E. 25 Wilkes Street Spitalfield.

השארית הנפש

מחירו כתר אחד ולמו"ם הנחה הגונה.
נמצא למכירה ככל בתי מסחר הספרים
ובקראקא אצל א. פויסט. ופ. ה. וועט-
שטיין, שפיטאלנאסע 20

מכתבים ללמד

ערכתי לי שיטה שלמה ומסוימת
להורות תלמידים את השפה העברית
מרחוק עפ"י מכתבים. המתלמידים יוכלו
לרכוש להם את השפה על נקלה ולכוא
בה לירי שלמות בכל מקצועותיה, בדרוק,
בכתיבה, בקריאה ובדבור. פרופסקט
חנם. מכתב לדוגמא כתר אחד במרקאות.
שבח וואלקאווסקי
Krakau, Miodowa 9.

לתהון ספרים

בכית מסחרי הגדול נמכרים
קונטרסים בודדים מכל השים
דפוס ראם בוילנא מכל מסכת אוכל
למכור את עשרת הקונטרסים הראשונים,
בל אחד מחזיק ד' דפים. מחיר כל קונטרס
עשרים העלער, מלבד הפארמא. כן יש
לי בבית מסחרי הגדול כל מיני הספרים
מכל הרפוסים, הכל בכריכות טובות
וחזקות למיניהם. קונים פרטים ומו"ם
יפנו נא אלי בדרושותיהם ואמלא חפצם
על צד היותר טוב. גם נמצא אצלי
ברוינע שאפלדער בשביל בורכי ספרים,
מחיר קילוגרם 6.50 בתרים.
Salamon Neuman, Buchhandlung Tarnów.

החברה "מעניי הישועה"

מטרת הח' להמוך בירי חולים
עניים במקומות הרפואה. פעולתה כבר
החלה במקומות הרפואה הגדולים. כל
יהודי, אשר לו לב רגש, יבין את ערך
המפעל ויעזור להוציאו אל הפעל. בזה
נבקש מאת אחינו, הבאים אל מקומות
הרפואה, שיקבלו על עצמם עבודה
הקשה, להיות באי-בחנו בקבוץ הכסף
שם ובחזקתו, למען יעשה החסד הזה
בהתר ולא באיסור, בכבוד ולא בביוון.
שמות כל העושים והעושים בזה יהפרסמו
ברין וחשבון, שניצויא כסוף הקיץ. הרוצה
להיות מורשה הח' יפנה אלינו על פי
האדרסה:

Tow. »Majne Hajschioh«, Kraków
ul. Dietlowska 63.

מקון אישכנזי-עברי

Deutsch-hebräisches Wörterbuch
von Dr. M. Margel.
הנני מהכבד בזה להודיע, בי הוצאתי
הקומיסיה של מלוני מיד המו"ל ל. קליין
והחת שמקחו היה מקורם 20 כתר אפשר
להשיגו רק אצלי או ע"י אדמיניסטר-
ציא "המצפה" מהיום והלאה במחיר
12 בתרים; אינני שולח מליני לשום
אדם בוקיפה (נאכנאהמע) וצריך כל דורש
לשלוח את המחיר מראש על פי האדרסה:

Rabbiner Dr. M. Margel
Pożega (Slavonien).
— למו"ם הנחה הגונה. —